

اثر ارتباط استاد - دانشجویان بر انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی و علوم ورزشی

مهدی سلیمی^۱، محبوبه خداپرست^۲

۱- استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان*

۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان

تاریخ دریافت: ۹۴/۶/۶

تاریخ پذیرش: ۹۴/۸/۱۶

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثر ارتباط استاد - دانشجویان بر انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی و علوم ورزشی بود. محدوده مطالعاتی پژوهش، استان اصفهان و جامعه آماری آن، تمام دانشجویان مشغول به تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی (N=۹۳۴) بود. حجم نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان تعیین (n=۲۷۴) و دانشجویان به صورت تصادفی - طبقه‌ای گزینش شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات پیرامون متغیر ارتباط استاد - دانشجویان از پرسشنامه عابدینی و همکاران (۱۳۹۱)، برای جمع‌آوری اطلاعات پیرامون متغیر انگیزش تحصیلی از پرسشنامه هرمانس (۱۹۸۷) و برای جمع‌آوری اطلاعات پیرامون متغیر خودکارآمدی پژوهشی از پرسشنامه گراوند و همکاران (۱۳۹۲) استفاده شد که روایی محتوایی و صوری آنها بر اساس نظرات استادان مدیریت ورزشی، و پایایی آنها بر اساس آلفای کرونباخ تأیید شد. برای تحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار لیزرل ۸/۸۰ استفاده گردید که نتایج نشان داد ارتباط استاد - دانشجویان با ضریب ۰/۴۵ بر خودکارآمدی پژوهشی و با ضریب ۰/۳۶ بر انگیزش تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی و علوم ورزشی اثرگذار است. همچنین، انگیزش تحصیلی نیز با ضریب ۰/۵۱ به طور معنی‌دار بر روی خودکارآمدی پژوهشی اثرگذار است. بر این اساس می‌توان گفت با بهبود روابط و تعاملات استادان و دانشجویان رشته تربیت بدنی، انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی این دانشجویان به سطح بالاتری ارتقا پیدا خواهد کرد و در نتیجه، وضعیت مناسب‌تری برای پژوهش و تحصیل آنها فراهم می‌آید.

واژگان کلیدی: ارتباط استاد - دانشجویان، انگیزش تحصیلی، خودکارآمدی پژوهشی

مقدمه

در دنیای امروز، دانشگاه‌ها به عنوان بستر اصلی تفکر و اندیشه در مورد تمام مسائل جامعه، شناخته شده‌اند (۱) و دانشجویان نیز به عنوان نیروهای پویا و آینده‌ساز در جامعه معرفی شده‌اند که می‌توانند نقش بسیار مهمی در پیشرفت جامعه ایفا کنند؛ بنابراین، مطالعه و بررسی انگیزه‌های تحصیلی دانشجویان، امکانات پژوهشی آنها، حمایت‌های مادی و معنوی در زمینه بروز استعدادهاشان و به طور کلی، عواملی که بر عملکرد آموزشی و پژوهشی آنها تأثیرگذار است، اهمیت فراوان دارد؛ زیرا عوامل فردی و محیطی بسیاری، کارایی و اثربخشی عملکرد تحصیلی دانشجویان را تحت تأثیر قرار می‌دهند که یکی از مهم‌ترین این عوامل، انگیزش آنها برای تحصیل است (۲).

انگیزش در تمام فعالیت‌های زندگی فرد، از جمله تحصیل، آموزش و پژوهش، نقش مهمی دارد (۳)؛ چراکه یک بخش پیچیده از روان و رفتار انسان است (۴) که تعیین می‌کند افراد چه چیزهایی را برای گذراندن زمان خود انتخاب کنند، چقدر از انرژی خود را در تکلیف معین به کار ببرند، درباره یک تکلیف چگونه فکر و احساس کنند و چقدر در انجام تکلیف پافشاری داشته باشند (۵).

یکی از انواع انگیزش، انگیزش تحصیلی نامیده می‌شود و به رفتارهایی که منجر به یادگیری و پیشرفت می‌شود، اطلاق می‌گردد (۶). مطالعات متعدد نشان داده‌اند که انگیزش تحصیلی، یک عامل تعیین‌کننده کلیدی برای عملکرد تحصیلی و موفقیت است (۷) و بیشتر رفتارهایی که این انگیزش را نشان می‌دهند عبارتند از پافشاری بر انجام تکالیف دشوار، سخت‌کوشی یا کوشش در جهت یادگیری در حد تسلط و انجام تکالیفی که به تلاش نیاز دارند (۸). اما با توجه به اهمیت نقش انگیزش تحصیلی در پیشرفت، یادگیری و اقدام به کارهای پژوهشی، باید گفت یکی از مشکلات شایع نظام‌های آموزشی در بسیاری از کشورهای جهان، از کشورهای پیشرفته گرفته تا عقب‌مانده، نبود یا تنزل این متغیر مهم تحصیلی در دانشجویان است که زبان‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی فراوانی را متوجه دولت‌ها و خانواده‌ها می‌سازد (۹). از این رو، پایین بودن سطح انگیزه تحصیلی دانشجویان و در نتیجه، عملکرد ضعیف آنها در موضوعات علمی، امری خطرناک برای آموزش و به‌ویژه پژوهش در کشور محسوب می‌شود؛ زیرا این عامل، نقش بسیار مهمی در روی آوردن دانشجویان به کارهای پژوهشی، به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی دارد و کمیت و کیفیت برون‌دادهای پژوهشی و تداوم فعالیت‌های پژوهشی بعدی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از آنجا که پژوهش در این مقاطع تحصیلی، بخشی از اهداف آموزش

عالی است و برای ارتقای دانشجویان نیز ضروری و لازم است، می‌بایست عواملی را که سبب این تضعیف می‌شوند، شناسایی و درصدد رفع آنها اقدام کرد.

انجام پژوهش - به‌ویژه در سال‌های اخیر - بخش مهمی از برنامه تحصیلات تکمیلی دانسته شده است (۱۰) و یکی از مهم‌ترین مقوله‌های مورد توجه در آموزش دانشگاه‌ها نیز توجه به موضوع «آموزش مبتنی بر پژوهش» و چگونگی اجرای آن است. انجام پژوهش از پایه‌های اساسی و عمده در توسعه جوامع محسوب می‌گردد؛ به‌نحوی که هیچ‌گونه حرکت علمی و منطقی‌ای بدون پشتوانه تحقیقات امکان‌پذیر به نظر نمی‌رسد. بنابراین، پرداختن به پژوهش، یکی از مهم‌ترین وظایف دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی برای توسعه ملی و پیشبرد دانش و فناوری است (۱). در واقع، تحقیق و پژوهش پس از آموزش نیروی انسانی، یکی از ارکان توسعه سالم فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تلقی می‌شود و جوامع مختلف تنها در صورتی می‌توانند خود را با سیر تحولات سریع علوم تطبیق دهند و از این راه به پیشرفت نائل شوند که تحقیق و پژوهش در آن جوامع نهادینه شده و اصل و محور تحصیلات باشد (۱۱).

انجام پژوهش از فرایندها و مهارت‌های مهم و اساسی برای دانشجویان، به‌ویژه در مقاطع بالا، یعنی تحصیلات تکمیلی است (۱۲)؛ زیرا این دانشجویان در دوره تحصیل خود علاوه بر گذراندن واحدهای آموزشی، ملزم به انجام پژوهش هستند و بر اساس تحقیقات به‌عمل‌آمده، دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی در حال پژوهش، حدود ۵۵ درصد از کل پژوهشگران کشور را تشکیل می‌دهند که در این میان، دانشجویان رشته تربیت بدنی به دلیل اهمیت این رشته در ارتقای تندرستی، پرکردن اوقات فراغت، لذت بخشیدن به زندگی اقشار مختلف و نقش آن در بهبود وضع اقتصادی جامعه، و همچنین میان‌رشته‌ای بودن این علم و تقسیم‌بندی آن به گرایش‌های مختلف در دوران تحصیلی، به‌ویژه در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری، فرصت تحقیقی بسیاری دارند و می‌توانند بخشی از جامعه پژوهشگران کشور را تشکیل دهند؛ همچنین دوره‌های تحصیلات تکمیلی رشته تربیت بدنی در دهه‌های گذشته رشد کمی قابل توجهی داشته و طبق آمار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تعداد دانشجویان این مقاطع تحصیلی به طور قابل توجهی افزایش یافته است؛ بنابراین، توجه به وضعیت پژوهشی این دوره‌ها اهمیت بسیاری دارد (۱۳)، زیرا این افراد با انجام پژوهش‌های خود، نیروی قابل توجهی در جهت پیشرفت و توسعه کشور به شمار می‌روند و به عبارتی می‌توان گفت این افراد از ارکان اصلی و بازوی اجرایی و موتور محرکه تحقیق و پژوهش در کشور محسوب می‌شوند (۱۴).

یکی از موضوعات مورد تأکید در حیطه تحقیق و پژوهش، باورها و نگرش‌های پژوهشی، به‌ویژه باورهای مربوط به خود محقق، در رابطه با پژوهش است. باورهای پژوهشی تأثیرات مهمی در

اجتناب از پژوهش یا انجام تحقیق دارند و می‌توانند عامل مهمی در انجام‌دادن یا انجام‌ندادن پژوهش باشند (۱۵). دانشجویانی که نسبت به توانمندی خود برای انجام یک تکلیف تحقیقی، مطمئن نیستند و همچنین اعتقاد ندارند که تمرین و تلاش به موفقیت منتهی خواهد شد، اغلب مضطرب می‌شوند؛ به‌ویژه زمانی که ارزیابی می‌شوند و احساس می‌کنند که شایستگی کافی ندارند. در عوض، دانشجویانی که به شایستگی خود اعتقاد دارند، می‌توانند به تحقیق بپردازند و در کارهای پژوهشی هم موفق‌تر هستند. در واقع، یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انجام تحقیق در دانشجویان، باورهای آنها نسبت به توانایی‌هایشان در این زمینه است. پژوهشگران قضاوت افراد در مورد توانایی‌هایشان را به منظور سازمان‌دهی و اجرای یک سلسله کارها برای رسیدن به عملکردهای پژوهشی مشخص، خودکارآمدی پژوهشی می‌نامند (۱۶).

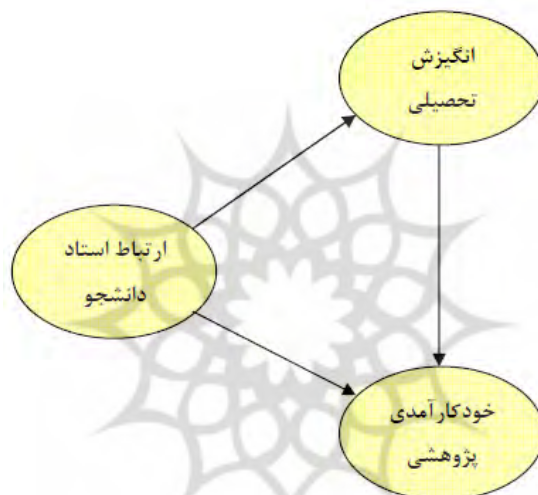
شاید بتوان از انگیزش تحصیلی به عنوان عامل مهم و تأثیرگذار بر خودکارآمدی پژوهشی یاد کرد؛ زیرا انگیزش تحصیلی بالا موجب می‌شود که فرد به‌طور خودانگیخته در محیط تلاش کند و به انجام تحقیق و پژوهش بپردازد و در نتیجه به باورهای کارآمدی خود، از جمله خودکارآمدی پژوهشی دست یابد (۱۷). بسیاری از پژوهشگران معتقدند که انگیزه تحصیلی، با نیاز به تسلط بر تکالیف دشوار، بهتر از دیگران عمل کردن و پیروی کردن از معیارهای بالای برتری، ارتباط دارد. بنابراین، داشتن انگیزه تحصیلی بالا موجب می‌شود که فرد از حداکثر توان خود برای رسیدن به هدف استفاده کند و در نتیجه، به سطح بالایی از خودکارآمدی دست یابد. دانشجویان تحصیلات تکلمیلی نیز از آنجا که برای دستیابی به اهداف خود نیازمند تحقیق و پژوهش هستند، داشتن انگیزه تحصیلی بالا در دستیابی به خودکارآمدی پژوهشی آنها می‌تواند بسیار مؤثر باشد (۱۸).

انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان، تنها متأثر از هوش فردی یا امکانات سخت‌افزاری موجود در محیط نیست (۱۹)، بلکه عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های اجتماع علمی دانشگاه محل تحصیل آنان نیز می‌تواند بر این موضوع بسیار تأثیرگذار باشد؛ این اجتماع علمی، شامل ارتباط دانشجویان، استادان و کارکنان دانشگاه می‌شود. در این اجتماع علمی، رابطه اجتماعی میان دو دسته از افراد، یعنی استادان و دانشجویان، بسیار بااهمیت است و می‌تواند پیامدهای رفتاری، آموزشی و پژوهشی متعددی داشته باشد (۲۰). تعاملات و ارتباطات دانشجویان با استادان، یکی از اصلی‌ترین عرصه‌های ارتباطات در آموزش عالی و یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های دانشگاهی محسوب می‌شود (۲۱)؛ اگر رابطه استاد و دانشجو به‌خوبی برقرار شود، هدف‌های آموزشی و پژوهشی با کیفیت و سهولت بیشتری تحقق می‌یابد (۲۲). برقراری ارتباط استاد و دانشجو باعث افزایش اعتماد به نفس و انگیزه تحصیلی در دانشجو

می‌شود (۲۳) و تأثیر مستقیمی بر رشد فکری و توانایی‌های دانشجویان دارد و همچنین می‌تواند احساس خودکارآمدی پژوهشی و هدفمندی در تحصیل را در آنها تقویت کند (۲۰). ولی با توجه به اهمیت این موضوع، همچنان در ایران ضعف روابط استاد و دانشجو به‌طور فراگیر در تمام رشته‌های آموزشی دیده می‌شود. هرچند این ضعف ارتباطی با برخی مشکلات از جمله افزایش تعداد دانشجویان و توده‌ای شدن آموزش عالی، نسبت بالای دانشجو به استاد، بار آموزشی سنگین و در نتیجه دسترس‌پذیری اندک استادان، وجود دانشجویان غیرحرفه‌ای و استادان چندحرفه‌ای پیوند دارد؛ ولی تا حدی نیز از تسلط رویکردها و الگوهای آموزشی معین تأثیر می‌پذیرد که همه این عوامل با تشدید ضعف رابطه استاد - دانشجو می‌توانند در انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان در انجام تحقیقات، به عنوان یکی از اهداف اصلی نهاد دانشگاه تأثیر منفی داشته باشند (۲۴).

مروری بر پیشینه تحقیقات در داخل و خارج از کشور نشان می‌دهد که تحقیقات متعددی در رابطه با متغیرهای پژوهش حاضر انجام شده، اما به تأثیر روابط استاد - دانشجو بر انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان، توجه کمتری صورت گرفته است. از جمله پژوهش‌هایی که در زمینه بررسی این متغیرها می‌توان به آنها اشاره کرد این تحقیق‌ها هستند: تحقیق‌های گراوند، کارشکی و آهنچیان (۱۳۹۲) با هدف بررسی نقش محیط آموزشی - پژوهشی و عوامل اجتماعی دانشگاه بر میزان خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان (۲۵)، قدم‌پور، گراوند و سبزیان (۱۳۹۳) با هدف بررسی رابطه بین ادراک از محیط آموزشی - پژوهشی و خودکارآمدی پژوهشی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (۲۶)، حائری‌زاده، اصغرپور ماسوله، نوغانی و میرانوری (۱۳۸۹) با هدف بررسی تأثیر روابط اجتماعی استاد دانشجو بر موفقیت تحصیلی دانشجویان (۲۰)، بهرامی و عباسیان‌فرد (۱۳۸۹) با هدف بررسی رابطه خودکارآمدی و انگیزه پیشرفت تحصیلی (۱۸)، علایی‌خرایم، نریمانی و علایی‌خرایم (۱۳۹۱) با هدف مقایسه باورهای خودکارآمدی و انگیزه تحصیلی (۲۷)، عارفی و نقیب‌زاده (۲۰۱۴) با هدف بررسی تأثیر خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی (۲۸)، لوی و همکاران (۲۰۱۰) با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان و اعضای هیئت علمی در مورد خودکارآمدی پژوهشی (۲۹)، یوسفی، قاسمی و فیروزنیا (۱۳۸۸) با هدف بررسی ارتباط انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان (۳۰) و رضائیان، زارع‌بیدکی، باختر و هادی‌مقدم (۱۳۹۴) با هدف بررسی خودکارآمدی پژوهشی در دانشجویان دوره کارورزی (۲).

با توجه به اهمیت ارتباط استاد و دانشجو و نقش آن در انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان و حساسیت مسئله تحقیق و پژوهش در محیط دانشگاه و همچنین محدود بودن مطالعات انجام شده در این زمینه، این پژوهش با هدف بررسی اثر ارتباط استاد - دانشجو بر انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی انجام شده است. همچنین، بر اساس جمع بندی مبانی نظری، مدل مفهومی پژوهش به صورت شکل ۱ ارائه می گردد:

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی

از آنجا که هدف پژوهش حاضر، تعیین روابط علی میان متغیرهای ارتباط استاد - دانشجو، انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی، در قالب مدل مفهومی است، از نظر هدف، «کاربردی»، از حیث نحوه گردآوری اطلاعات، «پیمایشی» و از منظر نوع، «توصیفی - علی» است که به طور مشخص مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری^۱ است. در مدل مفهومی پژوهش، ارتباط استاد - دانشجو به عنوان متغیر مستقل، و انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی به عنوان متغیرهای مستقل وابسته در نظر گرفته شده‌اند. محدوده مطالعاتی پژوهش، استان اصفهان بود و جامعه آماری آن، تمام دانشجویان مشغول به تحصیل در مقاطع تحصیلات

1. Structural Equation Modeling

تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری) در تمام گرایش‌های رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی (N=۹۳۴) بودند. حجم نمونه نیز بر اساس جدول کرجسی و مورگان تعیین گردید (n=۲۷۴) و دانشجویان به صورت تصادفی - طبقه‌ای (بر اساس دانشگاه محل تحصیل و مقطع تحصیلی) گزینش شدند که جدول ۱ اطلاعات مربوط به جامعه و نمونه آماری پژوهش را به تفکیک دانشگاه‌های مطالعه شده نشان می‌دهد.

جدول ۱- جامعه و نمونه آماری پژوهش

دانشگاه	جامعه		نمونه	
	کارشناسی ارشد	دکتری	کارشناسی ارشد	دکتری
دانشگاه اصفهان	۱۲۸	۵۹	۳۸	۱۷
دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه	۲۷۴	-	۸۰	-
دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان	۴۲۱	۱۳	۱۲۳	۴
دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد	۳۹	-	۱۲	-
مجموع در مقطع تحصیلی	۸۶۲	۷۲	۲۵۳	۲۱
مجموع	۹۳۴		۲۷۴	

برای جمع‌آوری اطلاعات پیرامون متغیر ارتباط استاد - دانشجو از پرسشنامه عابدینی، عباسی، مرتضوی و بیجاری (۱۳۹۱) استفاده شد که ۳۲ سؤال دارد و در قالب سه مؤلفه خصوصیات فردی استاد (۱۲ سؤال)، خصوصیات علمی استاد (۶ سؤال) و خصوصیات حرفه‌ای استاد (۱۴ سؤال) طراحی شده است (۳۱). آنها روایی این پرسشنامه را به لحاظ محتوایی و صوری بر اساس نظرات استادان و پایایی آن را با آلفای کرونباخ ۰/۸۸ تایید کردند. همچنین این پرسشنامه در پژوهش یازن، توکلی‌فر، ترابی سلامی، یعقوبی‌فر و صفاری (۱۳۹۳) به کار رفته و روایی و پایایی آن نیز تایید شده است (۳۲).

برای گردآوری اطلاعات پیرامون متغیر انگیزش تحصیلی، از پرسشنامه هرمانس^۱ (۱۹۸۷)، که در بر دارندهٔ چهار سؤال در قالب چهار مؤلفه اصلی اعتماد به نفس (۱۲ سؤال)، پشتکار (۱۰ سؤال)، آینده‌نگری (۱۱ سؤال) و سخت‌کوشی (۷ سؤال) است، استفاده گردید. هرمانس (۱۹۷۰) بر مبنای دانش نظری و تجربی موجود دربارهٔ نیاز به پیشرفت و با بررسی منابع مربوط، ابزار اولیهٔ خود را مشتمل بر ۲۹ سؤال طراحی کرد (۳۳) و در نهایت، طی مطالعات بعدی خود، با حفظ اصالت مواد پرسشنامهٔ اولیه، تعداد سؤالات آن را به چهار سؤال بسط داد

1. Hermans

(۳۴). این ابزار در حال حاضر نیز یکی از رایج‌ترین و معتبرترین پرسشنامه‌های سنجش انگیزش پیشرفت، به‌ویژه در محیط‌های آموزشی به شمار می‌آید (۳۵). هرنانس برای محاسبه پایایی پرسشنامه خود از روش بازآزمایی استفاده کرد که ضریب $0/84$ در هر دو بار پاسخگویی افراد در یک بازه زمانی سه‌هفته‌ای، نشان از پایایی مطلوب آن داشت. همچنین برای محاسبه روایی نیز از روایی محتوا استفاده کرد و ضریب همبستگی هر سؤال را نیز با استفاده از رفتارهای پیشرفت‌گرا محاسبه کرد. اکبری (۱۳۸۶) نیز در تحقیقی جداگانه و با توجه به محیط فرهنگی و اجتماعی آموزشی در مدارس و دانشگاه‌های ایران، پایایی و روایی (محتوا و سازه) بر اساس روش تحلیل عاملی^۱ این پرسشنامه را بررسی و تأیید کرد (۳۴). همچنین، روایی و پایایی این پرسشنامه در پژوهش نوحی، حسینی، رخساری‌زاده، صبوری و علیشیری (۱۳۹۱) نیز به تأیید رسیده است (۳۶).

برای سنجش متغیر خودکارآمدی پژوهشی، از پرسشنامه گراوند، کارشکی و آهنچیان (۱۳۹۲) شامل ۵۷ سؤال در قالب هفت مؤلفه خودکارآمدی آماری و تحلیلی (۱۳ سؤال)، خودکارآمدی در مفهوم‌پردازی (۱۲ سؤال)، خودکارآمدی در روش و اجرا (۱۱ سؤال)؛ خودکارآمدی در پژوهش کیفی (۵ سؤال)، خودکارآمدی در گزارش‌نویسی (۷ سؤال)، خودکارآمدی در مهارت‌ها و تبحرها (۵ سؤال) و اخلاق (۴ سؤال) استفاده شد (۲۵). گراوند، کارشکی و آهنچیان (۱۳۹۲)، ضریب آلفای کرونباخ $0/97$ را برای کل پرسشنامه، مؤید پایایی مطلوب آن دانستند و روایی صوری و محتوایی آن را نیز با استفاده از نظرات استادان تأیید کردند. همچنین در پژوهش مذکور، روایی سازه این پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، پذیرفته و تأیید شده است که بیانگر مناسب بودن سؤالات برای مؤلفه‌هاست (۲۵).

با اینکه روایی هر سه پرسشنامه، پیش از این در تحقیقات مذکور تأیید شده است، در پژوهش حاضر نیز بر اساس نظرات ده تن از استادان برجسته مدیریت ورزشی، روایی آنها از نظر صوری و محتوایی تأیید شد. همچنین آلفای کرونباخ معادل $0/93$ برای پرسشنامه ارتباط استاد - دانشجو، $0/89$ برای پرسشنامه انگیزش تحصیلی و $0/86$ برای پرسشنامه خودکارآمدی پژوهشی، با استفاده از یک گروه نمونه سی نفری، نشان از پایایی مطلوب ابزار تحقیق داشت. برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها نیز از مدل‌سازی معادلات ساختاری^۱ با استفاده از نرم‌افزار لیزرل $8/80^2$ استفاده شد.

1. Structural Educational Modeling
2. LISREL

نتایج

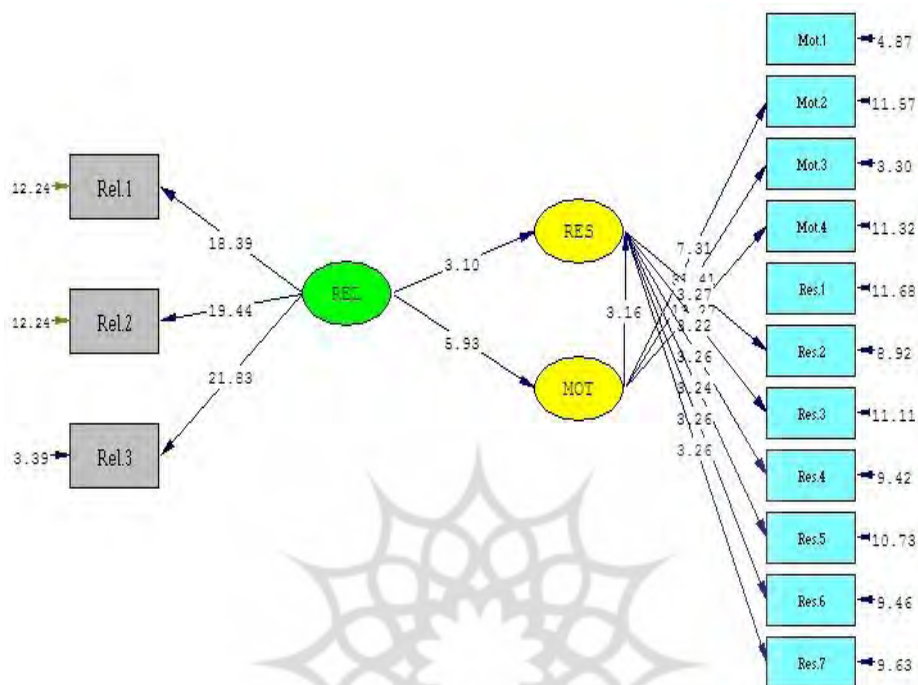
جدول ۲ شاخص‌های مربوط به برازش مدل حاصل از تحلیل داده بر اساس مدل معادلات ساختاری ارائه شده را نمایش می‌دهد. در این جدول، نسبت مجذور کای به درجه آزادی برابر ۱/۹۶۳ گزارش شده است که با توجه به اینکه عددی کمتر از ۳ است، بیانگر برازش مناسب مدل ارائه شده است. ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) در این مدل نیز عدد ۰/۰۷۳ را نشان می‌دهد که از آنجا که این عدد پایین‌تر از ۰/۱ است، نشان می‌دهد که مدل، برازش ضعیفی ندارد. ریشه دوم میانگین مجذور پس‌مانده‌ها^۲ (RMR) (۰/۰۳۸) نیز از آنجا که به مقدار صفر نزدیک است، برازش مدل را تأیید می‌کند. دیگر شاخص‌هایی که غالباً برای تحلیل برازش مدل در معادلات ساختاری مورد توجه قرار می‌گیرند نیز به همراه دامنه مورد قبول آنها (۳۷) در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- شاخص‌های مرتبط با برازش مدل

شاخص	عنوان	مقدار	دامنه مورد قبول
X ² /df	مجذور کای به درجه آزادی	۱/۹۶۳	کوچک‌تر از ۳
RMSEA	ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب	۰/۰۷۳	کوچک‌تر از یک (در برخی منابع ۰/۱)
RMR	ریشه دوم میانگین مجذور پس‌مانده‌ها	۰/۰۳۸	هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد مدل برازش بهتری دارد
GFI	شاخص برازندگی	۰/۹۶۳	بیشتر از ۰/۹
AGFI	شاخص تعدیل برازندگی	۰/۹۵۷	بیشتر از ۰/۹
NFI	شاخص نرم‌شده برازندگی	۰/۹۸۱	بیشتر از ۰/۹
NNFI	شاخص نرم‌نشده برازندگی	۰/۹۱۹	بیشتر از ۰/۹
CFI	شاخص برازندگی تطبیقی	۰/۹۵۲	بیشتر از ۰/۹
IFI	شاخص برازندگی فزاینده	۰/۹۲۷	بیشتر از ۰/۹

با توجه به یافته‌های حاصل از جدول ۲ می‌توان گفت شاخص‌های کلی نشان از برازش خوب الگو توسط داده‌ها دارند؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت که داده‌های جمع‌آوری شده به خوبی از الگو حمایت می‌کنند. مدل مستخرج معادلات ساختاری در شکل ۲ به نمایش درآمده است.

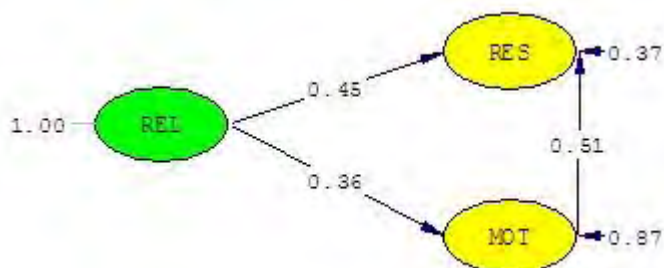
1. Root Mean Square Error of Approximation
2. Root Mean Square Residual

شکل ۲- مدل معادلات ساختاری ارائه شده در حالت ارزش تی

همان‌طور که در شکل ۲ مشخص است، تمام روابط موجود بین متغیرهای مکنون، معنادار است؛ بدین معنی که علاوه بر تأیید اثرگذاری این متغیرها بر روی یکدیگر، مدل روابط موجود را معنادار گزارش می‌دهد. همچنین در این مدل روابط بین متغیرهای مکنون و آشکار نیز معنادار است؛ این موضوع نشان می‌دهد که تمام متغیرهای مکنون توسط متغیرهای آشکار خود حمایت می‌گردند. شکل ۳ نیز بیانگر مدل تحقیق بر اساس مدل ساختاری^۱ استاندارد^۲ شده است.

1. Structural Model
2. Standardized Solution

شکل ۳- مدل ساختاری استاندارد شده

بر اساس نتایج حاصل از مدل ساختاری استاندارد شده در شکل ۳، متغیر مکنون ارتباط استاد - دانشجو با ضریب ۰/۴۵ بر روی خودکارآمدی پژوهشی و با ضریب ۰/۳۶ بر روی انگیزش تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی و علوم ورزشی اثرگذار است. همچنین مدل نشان می‌دهد که انگیزش تحصیلی نیز با ضریب ۰/۵۱ به طور معنادار بر روی خودکارآمدی پژوهشی اثرگذار است. در نهایت، مدل ارائه شده در شکل ۳ مدل مفهومی پژوهش را حمایت و تأیید می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

خودکارآمدی پژوهشی یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر میزان فعالیت پژوهشی دانشجویان، به‌خصوص در مقاطع تحصیلات تکمیلی است (۳۸). این عامل، نشان‌دهنده میزان اعتماد افراد به توانایی‌های خود برای تکمیل یک کار پژوهشی است (۱۷). نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر نشان می‌دهد که میزان خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان بر کیفیت تحقیقاتی که انجام می‌دهند و همچنین میزان تداوم فعالیت‌های پژوهشی آنها تأثیرگذار است؛ به نحوی که سطح خودکارآمدی پژوهشی بالا باعث انجام تحقیقات علمی بیشتر و قوی‌تر می‌شود و سطح خودکارآمدی پژوهشی پایین، باعث انجام تحقیقات علمی کمتر و ضعیف‌تر می‌گردد (۳۹) که لو، کلاسا و باکن (۲۰۱۰) (۲۹) و رضائیان، زارع‌بیدکی، باختر و هادی‌مقدم (۱۳۹۴) (۲)، نیز در نتایج تحقیقات خود به تأیید این مطلب پرداخته‌اند. در رابطه با این موضوع، پژوهشگران به این نتیجه رسیده‌اند که دانشجویان دارای سطح خودکارآمدی پژوهشی بالا، نسبت به انجام کارهای پژوهشی اطمینان بیشتری دارند و سعی می‌کنند قابلیت‌ها و توانایی‌های خود را بشناسند و به خطاهای خود پی ببرند و تلاش می‌کنند تا به موفقیت دلخواه دست یابند. بنابراین، این افراد به هنگام روبه‌رو شدن با مشکلات پژوهشی، در مقایسه با کسانی که نسبت به توانایی‌هایشان

تردید دارند، همت و پشتکار بیشتری از خود نشان می‌دهند و در نتیجه می‌توانند تحقیقات علمی بیشتر و قوی‌تری نیز انجام دهند (۲).

خودکارآمدی پژوهشی نیز تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار می‌گیرد که طبق مدل مفهومی تأییدشده در پژوهش حاضر، انگیزش تحصیلی می‌تواند یکی از مهم‌ترین این عوامل باشد؛ زیرا انگیزش تحصیلی یعنی میل و اشتیاق برای یادگیری، پیشرفت و کسب موفقیت هرچه بیشتر، و همچنین شرکت در فعالیت‌هایی که موفقیت در آنها به کوشش و توانایی شخصی وابسته است (۲۷). بنابراین، دانشجویانی که انگیزش تحصیلی بالاتری دارند، برای رسیدن به اهداف خود به طور خودانگیخته تلاش بیشتری می‌کنند و در نتیجه به باورهای خودکارآمدی بیشتری دست می‌یابند (۱۷). از آنجا که دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دوران تحصیل خود ملزم به گذراندن واحدهای آموزشی و پژوهشی هستند و همچنین یکی از شرایط لازم برای ورود به مقطع تحصیلی یا مرتبه علمی بالاتر برای این دانشجویان، انجام کارهای پژوهشی است؛ دانشجویانی که انگیزه تحصیلی بالاتری دارند، به تحقیق و پژوهش بیشتری می‌پردازند و در این مسیر به توانایی‌های بالاتری در تحقیق و پژوهش دست می‌یابند؛ در نتیجه، از خودکارآمدی پژوهشی بالاتری برخوردار می‌شوند (۲۵) که یافته‌های پژوهش حاضر نیز این موضوع را تأیید می‌کند. بهرامی و عباسیان‌فرد (۱۳۸۹) (۱۸)، علایی‌خرایم، نریمانی و علایی‌خرایم (۱۳۹۱) (۲۷)، یوسفی، قاسمی و فیروزنیا (۱۳۸۸) (۳۰) و عارفی و نقیب‌زاده (۲۰۱۴) (۲۸) نیز در تحقیقات خود بیان کرده‌اند که انگیزه تحصیلی مهم‌ترین عامل در یادگیری و اقدام به کارهای پژوهشی در میان دانشجویان است. بدین معنی که هرچه انگیزه فرد برای تحصیل بیشتر باشد، فعالیت و رنج و زحمت بیشتری را برای رسیدن به هدف نهایی متحمل خواهد شد و در این مسیر، سعی خواهد کرد توانایی‌های خود را بهبود بخشد و حتی اطلاعاتی بیش از آنچه در محیط کلاس آموزش داده می‌شود فرا گیرد؛ به این ترتیب، به سطح بالایی از خودکارآمدی دست پیدا می‌کند.

همچنین بخشی از مدل مفهومی تأییدشده در پژوهش حاضر، این موضوع را مطرح می‌کند که رابطه بین استاد و دانشجو می‌تواند بر هر دو عامل انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی تأثیرگذار باشد؛ زیرا امروزه ارتباط، مهارت مهمی برای انسان برشمرده می‌شود و این ارتباط در محیط‌های آموزشی و پژوهشی، به صورت تبادل افکار و اطلاعات در یک تعامل دوطرفه بین استاد و دانشجو انجام می‌گیرد (۴۰). در واقع، این تعامل و رابطه، یکی از مهم‌ترین عرصه‌های ساختار اجتماعی علم به شمار می‌آید (۴۱)، زیرا دانشجویان و استادان، حدود نیمی از زندگی روزمره خود را در محیط دانشگاه و کلاس درس می‌گذرانند و در آنجا همانند محیط‌های

اجتماعی دیگر، با هم تعامل دارند و اگر این روابط به خوبی برقرار شود، هدف‌های آموزشی و پژوهشی، با کیفیت و سهولت بیشتری تحقق خواهد یافت (۲۲). در واقع برقراری ارتباط استاد و دانشجو می‌تواند باعث افزایش اعتماد به نفس و انگیزه تحصیلی در دانشجو شود (۲۳) و تلاش هرچه بیشتر او را در کارهای پژوهشی به دنبال داشته باشد. در این مسیر، بسیاری از استعدادها و توانایی‌های فرد برای تحقیق و پژوهش شکوفا می‌شود و در نتیجه، خودکارآمدی پژوهشی فرد افزایش می‌یابد. نتایج تحقیق حاضر این موضوع را تأیید می‌کند و نشان می‌دهد که ارتباط استاد - دانشجو تأثیر زیادی بر خودکارآمدی پژوهشی (با ضریب ۰/۴۵) و در درجه دوم بر انگیزش تحصیلی (با ضریب ۰/۳۶) دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی دارد. رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی نیز به دلیل اهمیتی که در ارتقای تندرستی، پر کردن اوقات فراغت، لذت بخشیدن به زندگی اقشار مختلف و بهبود وضع اقتصادی جامعه دارد، و همچنین میان‌رشته‌ای بودن این علم و وجود زیر شاخه‌های متعدد آن، فرصت مناسبی برای دانشجویان، به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی برای انجام تحقیق و پژوهش فراهم می‌آورد (۴۲). بر اساس نتایج به‌دست‌آمده مذکور، دانشجویان شاخه‌های متعدد این رشته می‌توانند با برقراری ارتباط قوی و مؤثر با استادان خود، به انجام پژوهش‌های بیشتر، کاربردی‌تر و باکیفیت‌تر بپردازند که بر این اساس به تحقق اهداف آموزشی و پژوهشی آنها کمک شایانی می‌شود. یافته‌های تحقیق قدم‌پور، گراوند و سبزیان (۱۳۹۳) (۲۶)، گراوند، کارشکی و آهنچیان (۱۳۹۲) (۲۵) و حائری زاده، اصغرپور ماسوله، نوغانی و میرانوری (۱۳۸۹) (۲۰) نیز نتایج این بخش از تحقیق را تأیید و بیان می‌کنند که رابطه مثبت و مؤثر بین استاد و دانشجو یکی از اساسی‌ترین عوامل در ایجاد موفقیت در تحقق اهداف آموزشی و پژوهشی است که می‌تواند وضعیتی مناسب برای پژوهش و تحصیل بهتر دانشجویان فراهم آورد و حتی نقص یا کمبود امکانات آموزشی را جبران کند؛ زیرا استاد، خلق‌کننده فضایی است که دانشجو در آن بصیرت پیدا می‌کند، استعدادهای بالقوه خود را می‌شناسد و رشد می‌دهد و در جهت توانایی‌های حرفه‌ای و شخصی خود به بهترین شیوه گام برمی‌دارد و در نتیجه، به خودکارآمدی بیشتری از جمله خودکارآمدی پژوهشی دست می‌یابد؛ همچنین، انگیزه تحصیلی او نیز افزایش می‌یابد. اما در مقابل چنین شرایطی، حالت عکس نیز وجود دارد؛ به این صورت که بهترین موقعیت و امکانات برای پژوهش و تحصیل، می‌تواند در صورت نبود رابطه مثبت و سازنده و یا وجود رابطه منفی میان استادان و دانشجویان، به محیطی غیرفعال و ناجذاب تبدیل شود و مانع رشد توانایی‌های دانشجویان در زمینه‌های مختلف از جمله پژوهش گردد و در نتیجه، سبب حاصل‌نشدن خودکارآمدی پژوهشی آنان می‌شود و انگیزه تحصیلی‌شان را کاهش می‌دهد. در رشته‌های مختلف تحصیلی،

عوامل متفاوت می‌توانند به تقویت و یا ضعف روابط استادان و دانشجویان منجر شوند. مانند تفاوت‌ها و یا شباهت‌های فرهنگی و قومیتی؛ زیرا معمولاً فهم متقابل بین دو انسان، منوط به اشتراکات فرهنگی آنان است که سبب تقویت روابط آنها می‌شود. در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، عوامل متعددی وجود دارد که فرصتی فراهم می‌آورند تا دانشجویان و استادان در محیطی متفاوت از کلاس‌های تئوری، در کنار یکدیگر حضور یابند و صمیمیت بیشتری میان آنها ایجاد شود، از جمله: وجود کلاس‌های عملی به عنوان واحدهای درسی و الزام دانشجویان برای شرکت در این کلاس‌ها در دوران کارشناسی و برای برخی از دانشجویان در دوران کارشناسی ارشد، تدریس این دروس عملی به عنوان بخشی از برنامه کاری استادان این رشته و یا برگزاری کلاس‌های فوق برنامه عملی و مسابقات مختلف ورزشی و علاقه دانشجویان و استادان این رشته برای حضور در این کلاس‌ها و برنامه‌ها. همچنین عامل دیگری که می‌تواند بر این روابط تأثیرگذار باشد، مسئله تفاوت سنی استادان و دانشجویان است که این فاصله سنی می‌تواند مانعی برای ایجاد صمیمیت بین استادان و دانشجویان در رشته‌های مختلف تحصیلی باشد؛ زیرا از یک طرف استاد حریم خاصی مناسب با سن و جایگاه خود برای خویش قائل می‌شود و از طرف دیگر، دانشجو نیز باید احترام سن و شرایط خاص استاد را در نظر بگیرد که در رشته تربیت بدنی، فضای کلاس‌های عملی می‌تواند استادان و دانشجویان را با شرایط سنی مختلف در فضای صمیمی‌تری کنار یکدیگر قرار دهد. عامل دیگر در جلوگیری از ایجاد روابط صمیمی میان استادان و دانشجویان می‌تواند تفاوت سطح اقتصادی آنها باشد؛ چراکه نوع نگاه‌های اقشار مختلف از نظر اقتصادی به مسائل گوناگون با یکدیگر بسیار متفاوت است. در این باره نیز قرار گرفتن استادان و دانشجویان در کلاس‌های عملی و در شرایط یکسان، فرصتی مناسب برای ایجاد رابطه و تعاملات نزدیک‌تر فراهم می‌آورد. بنابراین، رابطه صمیمی‌تری که بین استادان و دانشجویان در کلاس‌های عملی ایجاد می‌شود، می‌تواند برای دانشجو یک حمایت اجتماعی مهم و یک احساس خودارزشمندی تلقی شود که منجر به افزایش اعتماد به نفس و انگیزه تحصیلی بیشتر در دانشجو می‌شود، تلاش او را در مسیر پیشرفت تحصیلی و انجام تحقیقات علمی افزایش می‌دهد و در نتیجه، سبب ارتقای سطح خودکارآمدی پژوهشی وی می‌گردد.

بنابراین با توجه به نتایج کلی پژوهش حاضر می‌توان گفت که مدل مفهومی مطرح‌شده در این تحقیق، که بیانگر تأثیر رابطه استاد - دانشجو بر انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی است، تأیید می‌شود؛ در نتیجه می‌توان از نتایج این تحقیق برای افزایش میزان انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات

تکمیلی، از طریق بهبود روابط و تعاملات دانشجویان با استادان استفاده کرد، که در این رابطه پیشنهادهایی ارائه می‌گردد:

۱. تعیین استاد راهنما و مشاور برای هر یک از دانشجویان تحصیلات تکمیلی از بدو ورود به دانشگاه، تا بدین ترتیب رابطه بیشتری پیدا کنند و تعاملات صمیمی‌تر و نزدیک‌تری میان آنها شکل بگیرد.

۲. ارزیابی مستمر دانشگاه‌ها از میزان روابط دانشجویان با استادانشان و همچنین بررسی کیفیت این روابط

۳. بهینه‌سازی نسبت استاد به دانشجو در دانشگاه‌ها که می‌تواند این امکان را برای استادان فراهم آورد که فرصت بیشتری برای بحث و گفتگو با دانشجویان در کلاس و ساعات خارج از کلاس در نظر بگیرند و بدین ترتیب رابطه آنها تقویت گردد.

۴. تلاش مسئولان دانشگاه‌ها برای فراهم‌آوردن شرایط برای برگزاری هرچه بیشتر کلاس‌های عملی، فوق برنامه‌های ورزشی و مسابقات؛ زیرا رابطه استادان و دانشجویان تربیت بدنی در این کلاس‌ها و برنامه‌ها صمیمی‌تر و تعاملشان نزدیک‌تر می‌شود.

۵. استفاده استادان از فناوری‌های الکترونیکی مختلف مانند پست الکترونیک

۶. برگزاری نشست‌ها و اردوهای با حضور دانشجویان جدید و استادان، بدون هدف آموزش رسمی و به منظور ایجاد فضای ارتباطی

۷. برگزاری کارگاه‌های آموزش مهارت‌های ارتباطی به دانشجویان و اهمیت دادن به این مهارت‌ها در انتخاب استادان

۸. مشخص کردن ساعاتی برای حضور دانشجویان در دفتر کار استادان، که فرصت بیشتری برای تعامل و ارتباط رسمی و غیررسمی دانشجویان و استادان فراهم می‌آورد.

۹. مشارکت بیشتر دانشجویان تربیت بدنی در همایش‌های علمی استادان، مسابقات برگزار شده برای آنها و در نظر گرفتن مسئولیت برای دانشجویان، که می‌تواند باعث تقویت روابط استادان و دانشجویان گردد.

۱۰. آشناسازی استادان با اصول کلی روان‌شناسی و قوانین رشد، یادگیری و خصوصیات گروه سنی دانشجویان که از این طریق بسیاری از مسائل و مشکلات ارتباطی میان آنان به آسانی مشخص می‌شود و می‌توان برای حل آنها راه‌حل‌های مناسب تبیین کرد و در نتیجه ارتباط میان استادان و دانشجویان را تقویت کرد.

۱۱. تشکیل نشست‌هایی بین استادان و دانشجویان برای تبادل نظر و گفتگو در خصوص انتظارات متقابل برای بهبود صوری و محتوایی آموزش، پژوهش و یادگیری

۱۲. تنظیم کتابچه آشنایی دانشجویان با استادان، شامل اطلاعات فردی و سوابق آموزشی و پژوهشی آنان
۱۳. تأکید بیشتر استادان بر نقش گفتگو در کلاس‌های درس

منابع

۱. بهمن‌آبادی، سمیه و حسین کارشکی. «اعتباریابی پرسشنامه علاقه‌مندی به پژوهش دانشجویان (RIQ): سنجه عملکرد آموزش پژوهش در دانشگاه‌ها». چهارمین همایش ملی آموزش؛ ۲۷ و ۲۸ اردیبهشت ۱۳۹۱؛ دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی: ۱-۹.
۲. رضائیان، محسن، محمد زارع‌بیدکی، مرضیه باختر و محبوبه هادی‌مقدم. «بررسی خودکارآمدی پژوهشی در دانشجویان دوره کاروژی رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۹۲». مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان. ۱۳۹۴؛ ۱۴(۲): ۱۱۱-۱۲۴.
3. Gillet N, Vallerand R J, Andre M, Lafreniere K. Intrinsic and extrinsic school motivation as a function of age: the mediating role of autonomy support. *Social Psychology Education*. 2012; 15: 77-95.
4. Ozder H, Motorcan A. An Analysis of Teacher Candidates Academic Motivation Levels with Respect to Several Variables. *British Journal of Arts and Social Sciences*. 2013; 15: 42-53.
۵. کیافر، مریم‌سادات، حسین کارشکی و فرح هاشمی. «نقش باورهای امید و خوش‌بینی در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد». مجله آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۹۳؛ ۱۴(۶): ۵۱۷-۵۲۶.
6. Alt D. College students academic motivation, media engagement and fear of missing out. *Computers in Human Behavior*. 2015; 49: 111-119.
7. Karatas H, Erden M. Academic Motivation: Gender, Domain and Grade Differences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2014; 143: 708-715.
8. Chen K C, Jang S G. Motivation in online learning: Testing a model of self-determination theory. *Computers in Human Behavior*. 2010; 26: 741-752.
۹. واحدی، شهرام، خلیل اسماعیل‌پور، وحید زمان‌زاده و افسانه عطایی‌زاده. «تیمرخ‌های انگیزش تحصیلی دانشجویان پرستاری و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی: رویکرد فردمحور». فصلنامه افق پرستاری. ۱۳۹۱؛ ۱(۱): ۳۶-۴۶.
10. Akomolafe M J, Ogunmakin A O, Fasooto G M. The Role of Academic Self-Efficacy, Academic Motivation and Academic Self- Concept in Predicting Secondary School Students Academic Performance. *Journal of Educational and Social Research*. 2013; 3(2). 335-342.
۱۱. مهرعلی‌زاده، سمیرا، عابدین وکیلی و سید مصطفی پورحسینی. «دیدگاه استادان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی سمنان به پژوهش و تحقیقات دانشجویی». مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد. ۱۳۹۰؛ ۱۶(۱): ۱۱-۱۶.
12. Ashrafi-Rizi H, Soleimanzade Najafi N, Kazempour Z, Taheri B. Research self-efficacy among students of Isfahan University of Medical Sciences. *Journal of Education and Health Promotion*. 2015; 4(26):1-5.

۱۳. اتقیا، ناهید. «بررسی کیفیت دوره‌های تحصیلات تکمیلی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در دانشگاه‌های دولتی کشور از دیدگاه دانشجویان، اعضای هیئت علمی و مدیران این دوره‌ها». مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۳۹۱؛ ۱۶: ۱۳-۳۶.
۱۴. صالحی، منیره. عوامل مؤثر بر خودکارآمدی و انگیزش پژوهشی دانشجویان بر اساس نظریه شناختی-اجتماعی بندورا. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه فردوسی مشهد: ۱۳۹۰.
15. Glenn W L, Vaccaro N. Doctoral Counselor Education Students Levels of Research Self-Efficacy, Perceptions of the Research Training Environment, and Interest in Research. *Counselor Education & Supervision*. 2011; 50:243-258.
۱۶. صالحی، منیره، حسین کارشکی، محمدرضا آهنچیان و حسین کریمی موقنی. «اعتباریابی مقیاس خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های علوم پزشکی و فردوسی مشهد». مجله آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۹۱؛ ۱۲(۶): ۳۹۶-۴۰۹.
17. Baltés B, Hoffnman-Kipp P, Lynn L, Weltzer-Ward L. Students' research self-efficacy during online doctoral research Courses. *Contemporary Issues in Education Research*. 2010; 3(3): 51-57.
۱۸. بهرامی، هادی و مهرنوش عباسیان فرد. «بررسی رابطه خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان دختر دوره پیش‌دانشگاهی شهر تهران، سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸». فصلنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی مشاور مدرسه. ۱۳۸۹؛ ۶(۱): ۳-۷.
۱۹. مقیمیان، مریم و طیبه کریمی. «ارتباط صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری». نشریه مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تهران. ۱۳۹۱؛ ۲۵(۷۵): ۹-۲۰.
۲۰. حائری‌زاده، سیدعلی، احمدرضا اصغرپور ماسوله، محسن نوغانی و سید علیرضا میرانوری. «بررسی تأثیر روابط اجتماعی استاد دانشجو بر موفقیت تحصیلی دانشجویان». مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد. ۱۳۸۹؛ ۶: ۲۷-۵۳.
21. Suzic R, Dabic T, Cirkovic I. Student-Teacher Communication in University Teaching. *Sino-US English Teaching*. 2013; 10(1): 65-71.
۲۲. بهادر، حمیدالله، اکبر فرجی‌ارمکی، راهب قربانی و الهام دهقانی. «عوامل مؤثر در برقراری ارتباط بین استاد و دانشجو: دیدگاه دانشجویان پزشکی مقطع علوم پایه». راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۹۲؛ ۴(۴): ۱۹۵-۲۰۰.
23. Abedini M, Abassi A, Mortazavi F, Bijari B. The effective factors on the communication between students and faculty members from student s prospective in Birjand University of Medical Sciences. *Social and Behavioral Sciences*. 2013; 83: 94-98.
۲۴. قانع‌راد، محمدمین. «نقش تعاملات دانشجویان و استادان در تکوین سرمایه اجتماعی دانشگاهی». مجله جامعه‌شناسی ایران: ۱۳۸۵؛ ۷(۱): ۳-۲۹.
۲۵. گراوند، هوشنگ، حسین کارشکی و محمدرضا آهنچیان. «نقش عوامل اجتماعی و محیط آموزشی - پژوهشی دانشگاه بر خودکارآمدی پژوهشی و عملکرد آموزشی پژوهشی

- دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دانشگاه علوم پزشکی مشهد». مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی: ۱۳۹۲؛ ۸(۴): ۳۲-۴۶.
26. Arefi M, Naghebzadeh M. The Relation between Academic Self-Concept and Academic Motivation and Its Effect on Academic Achievement. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*. 2014; 4(4): 3225-3230.
29. Lev E L, Kolassa J, Bakken L L. Faculty mentors and students perceptions of students researchself-efficacy. *Nurse Educ Today*. 2010; 30(2): 169-174.
۳۰. یوسفی، علیرضا، غلامرضا قاسمی و سمانه فیروزنیا. «ارتباط انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان». مجله آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۸۸؛ ۹(۱): ۷۹-۸۵.
۳۱. عابدینی، محمدرضا، علی عباسی، فتحیه مرتضوی و بیتا بیجاری. «عوامل مؤثر در برقراری ارتباط بین دانشجو و استاد از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند». مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۹۱؛ ۱۲(۶): ۴۳۹-۴۴۷.
۳۲. یازن، سعید، محمدرضا توکلی فر، سجاد ترابی سلامی، محمدعلی یعقوبی فر و احسان صفاری. «شناسایی عوامل مؤثر در برقراری ارتباط مؤثر بین دانشجو و استاد از دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی سبزوار سال ۱۳۹۲». فصلنامه کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار: ۱۳۹۳؛ ۱۹(۳): ۶۹-۷۸.
33. Hermans H J M. A Questionnaire Measure of Achievement Motivation. *Journal of Applied Psychology*. 1970; 54(4): 353-363.
۳۴. اکبری، بهمن. «روایی و اعتبار آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس بر روی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان گیلان». دانش و پژوهش در علوم تربیتی: ۱۳۸۶؛ ۱۶: ۷۳-۹۶.
۳۵. ابوالقاسمی، شهرنام. «هنجاریابی آزمون انگیزش پیشرفت بر روی دانش‌آموزان راهنمایی شهرستان تنکابن». انتشارات معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن؛ ۱۳۸۱: ۲۱.
۳۶. نوحی، سیما؛ سید مرتضی حسینی، حمید رخساری زاده، امین صبوری و غلامحسین علیشیری. «بررسی انگیزش پیشرفت و رابطه آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان رشته‌های پزشکی». پرستاری و خدمات درمانی دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج). ۱۳۹۱؛ ۱۴(۳): ۲۰۰-۲۰۴.
۳۷. عبدالملکی، جمال و زهرا رشیدی. مدل‌یابی معادلات ساختاری (لیزرل به زبان ساده). تهران: جامعه‌شناسان؛ ۱۳۹۱: ۵۱.
۳۸. کرابی، سمانه، سعیده حسینی، حسن ناعمی، فاطمه کرابی و محمدحسن رخشایی. «بررسی عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان به انجام پژوهش در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار در سال ۱۳۹۱». فصلنامه کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار: ۱۳۹۱؛ ۲۶(۳ و ۴): ۹-۱۷.